

Po šestnácti letech ve slepé uličce

Miloš Balabán

Je jen pár dní v životě, na které si člověk detailně pamatuje. Jedenácté září 2001 mezi ně patří, a nejen u Američanů. V autě cestou na ruzyňské letiště, odkud jsem měl odpoledne odléhat do Bruselu, se náhle ozval dramatický hlas reportéra BBC popisující náraz druhého letadla do věže Světového obchodního centra v New Yorku.

S Antonínem Raškem, který shodou okolností cestoval se mnou, jsme to zprvu považovali za nějakou sci-fi rozhlasovou hru. Ale zmatek na pražském letišti a zrušený let potvrdily neuvěřitelnou realitu teroristického útoku, který zasáhl samotné byznysové srdce Spojených států.

Fakt, že několik sebevražedných teroristů z al-Kajdá zaskočilo jedinou supervelmoc disponující obrovskou ekonomickou a vojenskou silou, všechny šokoval. S USA tehdy soucítila většina světa.

To také Američanům pomohlo, když se rozhodli zaútočit na Afghánistán ovládaný Tálibánem, který poskytl al-Kajdá v zemi útočiště. Vše se tehdy zdálo být jasné: teroristé a jejich ochránci musí ve střetu s USA jasně prohrát a Usáma bin Ládín bude rychle dopaden.

Všechno nakonec dopadlo zcela jinak. Koncem roku 2001 si asi jen velmi málo politiků a expertů dokázalo představit, že USA a NATO uvíznou v Afghánistánu na skoro třikrát delší dobu, než trvala druhá světová válka, navíc s perspektivou nejasného konce, a že Usámu bin Ládína se podaří zlikvidovat až za téměř deset let.

Ani to, že ideologie, snaha o geopolitickou dominanci za každou cenu i prachobyčejná politická vypočítavost na straně Západu dostanou přednost před chladnokrevnou strategickou rozvahou. Proto muselo po Afghánistánu dojít k opakujícím se malérům s Irákem, Libyí a nakonec se Sýrií. Kam to všechno vedlo a vede, vidíme hodně často a hodně drsně i na ulicích (zatím jen) západoevropských měst.

A troufám si přijít s hypotézou, že pokud by snad dnes došlo k takovému rozsáhlému teroristickému útoku jako před šestnácti lety, až takový šok jako tehdy by to dnes pro občany Evropy, zvykající si na „izraelizaci“ života, nebyl.

S několika tisíci bojovníků Islámského státu s evropskými pasy vracejícími se do svých domovů z blízkovýchodního bojiště a s až statisíci „neidentifikovatelných“ migrantů nacházejícími se v Evropě je to vlastně logické.

Je ale na obzoru nějaká zásadní revize některých dosavadních přístupů v zahraniční a bezpečnostní politice, která by učinila Evropu bezpečnější? Na místě je skepse.

O efektivnosti ochrany evropských hranic se raději moc nemluví. Zatím hodně vágní je potřebná celoevropská debata o nové podobě rozsáhlé rozvojové pomoci Blízkému východu a Africe s cílem „vyhrát mír“ a dosáhnout ekonomické a politické stability ve státech, odkud nám hrozí, že se stanou základnami teroristů a zdrojem migrace. Místo toho jsou ústředním tématem evropské politiky nefunkční kvóty.

Nemají tak potenciální následovníci atentátníků z New Yorku důvod k optimismu? Po šestnácti letech to není až tak kacířská otázka.

(Autor je bezpečnostní analytik)